

СЕКЦІЯ «ФІНАНСОВЕ ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ»

УДК 336.1

Бюджетна децентралізація: позитивні наслідки та ризики

Бурковська Алла,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: досліджено сутність бюджетної децентралізації і мету її здійснення, зазначено завдання проведеної в Україні реформи децентралізації, вказано значення для місцевих бюджетів фінансової децентралізації, наведено ризики та позитивні наслідки бюджетної децентралізації.

Ключові слова: бюджетна децентралізація, органи місцевого самоврядування, місцеві бюджети, публічні послуги, бюджетні рішення.

Децентралізація означає розподіл функцій і повноважень між державним і місцевими рівнями влади. Це дозволяє громадянам країни самостійно обирати місцеву владу і впливати на прийняття рішень щодо вирішення першочергових проблем.

В Україні у 2015 р. було розпочато проведення реформи децентралізації, завданнями якої було розподілити повноваження між органами місцевого самоврядування та виконавчої влади і створити територіальні громади. Вже на початок 2025 р. здійснювали місцеве самоврядування 1439 територіальних громади [1].

Бюджетна децентралізація сприяє зростанню дохідної частини місцевих бюджетів [2, с. 170]. Фінансова децентралізація зробила місцеві бюджети незалежними від державного бюджету (до проведення реформи 50-90% різнорівневих бюджетів в Україні потребували дотацій, а після – їх кількість скоротилася вдвічі). Доходи загального фонду місцевих бюджетів України станом на 23.04.2026 р. становили 245366,8 млн грн (у 2024 р. у порівнянні з 2022 р. вони зросли на 107, 2 млрд грн [3]), а за перший квартал 2026 р. до загального фонду місцевих бюджетів залучено 139562, 8 млн грн [3, 4].

Бюджетна децентралізація націлена на децентралізацію як фінансових, так і матеріальних ресурсів, що впливають на економічну самостійність громад. В умовах війни на території України територіальні громади, на жаль, не мають достатньої кількості ресурсів для оперативного відновлення та розвитку [5, с. 36].

На законодавчому рівні в Україні вирішені питання щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування з надання адміністративних

послуг (державна реєстрація юридичних осіб, актів цивільного стану, речових прав і місця проживання фізичних осіб; вирішення майнових і земельних питань тощо).

До позитивних наслідків децентралізації відносяться:

- тісні зв'язки органів місцевого самоврядування з мешканцями громади;
- підвищення ініціативності й відповідальності органів місцевого самоврядування;
- підвищення якості надання публічних послуг;
- прозорість та скорочення бюрократичних ланцюгів у процесі прийняття бюджетних рішень;
- об'єктивне оцінювання ефективності бюджетних рішень.

При проведенні бюджетної децентралізації в країні модернізовано систему управління місцевими фінансами [2], відкриваються додаткові можливості формування бюджетів на місцевому рівні, застосовуються нові механізми фінансування громад і збільшується свобода використання їх коштів на першочергові потреби. При цьому зростають активність й ініціатива місцевої влади, посилюються відповідальність за вирішення місцевих проблем і контроль за виконанням бюджету. Крім того, підвищується результативність проведення трансфертної політики та здійснюється ефективне фінансове вирівнювання.

Ризиками ж бюджетної децентралізації є наступні:

- небезпека провалу державних трансформацій у випадку, якщо країна знаходиться у воєнному стані;
- зменшення централізованого бюджетного контролю;
- складнощі в узгодженні цілей і координації державних органів влади та органів місцевого самоврядування;
- можливість задоволення одиничних амбіцій у процесі прийняття бюджетних рішень;
- обмеженість джерел доходів бюджетів територіальних громад.

З метою подолання викликів бюджетної децентралізації в Україні вважаємо доцільним встановити критерії оцінки якості надання публічних послуг і розробити єдину методологію розрахунку їх вартості.

Отже, для забезпечення економічної незалежності та розвитку окремих територій в Україні проведено реформу бюджетної децентралізації, яка перерозподілила доходи та повноваження між різними рівнями управління. За умов проведення бюджетної децентралізації поліпшується фінансове забезпечення соціально-економічного розвитку громад, вони самостійно можуть використовувати кошти на необхідні проєкти, зростає відповідальність місцевої влади. При цьому необхідно враховувати і зазначені ризики та розширювати джерела надходжень до місцевих бюджетів.

Список використаних джерел:

1. Територіальні громади. *Децентралізація.* URL: <https://decentralization.ua/newgromada>.

2. Бедринець М. Д., Грушко Н. С. Бюджетна децентралізація в Україні: результати, виклики і перспективи. *Економічний вісник*. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2021. № 8. С. 164-175. URL: https://journals.dpu.kyiv.ua/public/site/8_2021/19.pdf

3. Виконання доходів місцевих бюджетів. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://mof.gov.ua/uk/vykonannia-dokhodiv-mistsevykh-biudzhativ>.

4. Довідка щодо виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів за січень-березень 2026 р. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/Довідка%20на%20сайт%20за%20січень-березень%202026%20року.pdf>

5. Бурковська А. В., Нестерчук Т. В., Пастушенко В. Ю. Валютний ризик у механізмі надання міжнародної допомоги місцевим бюджетам громад. *Modern Economics*. 2025. №54 (2025), 35-42. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V54\(2025\)-05](https://doi.org/10.31521/modecon.V54(2025)-05)

Abstract: *the essence of budget decentralization and the purpose of its implementation are investigated, the task of the decentralization reform carried out in Ukraine is indicated, the importance of financial decentralization for local budgets is indicated, the risks and positive consequences of budget decentralization are given.*

Keywords: *budget decentralization, local self-government bodies, local budgets, public services, budget decisions.*